

רווחת בע"ח היא הרווח שלנו

בעולם המערבי פושטת ההכרה שלא די בהקפדה על מוצר המזון, איכותו וטעמו, אלא יש צורך לבחון גם את איכות הסביבה שבה פועל היצרן, ורווחת בעלי החיים בתהליך ייצור המזון. המודעות לנושאים אלה הולכת ועולה ואיתה הדרישה הצרכנית לפיקוח ולבקרה. יצרני החלב בישראל עשו קפיצת מדרגה באיכות החלב, בשמירה על איכות הסביבה וכן, גם בשמירה על רווחת הפרה. ראוי להעמיק את העיסוק בנושא ולהחדיר אותו לכל העוסקים בענף. ד"ר **שמוליק פרידמן** מוביל את הנושא במועצת החלב וסוקר להלן את העיקרים של רווחת בעלי חיים

בתחום זה כפי, שעשינו זאת בהצלחה גדולה מאד בנושא איכות החלב בעשור האחרון.

קיימת מגמת עלייה במודעות ובחשיבות הנושא בעולם החלב המערבי ומן הראוי, שגם אנחנו נציב את עצמנו בשורה הראשונה של המדינות המובילות בתחום זה כפי, שעשינו זאת בהצלחה גדולה מאד בנושא איכות החלב בעשור האחרון

הבעיות העיקריות בנושא רווחת בע"ח הקשורות לבקר לחלב

בעיות צליעה

פרה שפגועה באחת מרגליה, מבטאת זאת בצליעה הנגרמת מכאב. במקרים הקלים הדבר מתבטא בהאטה בהליכה ובמקרים הקשים יותר, בהרמת הרגל הנפגעת או אפילו ברביצה ממושכת. צליעות רבות בעדר מהוות סימן לפגיעה חמורה ברווחת בע"ח ובעדר כולו. פעילות מניעתית, סביבתית וטיפולית נכונה על ידי המגדל והרופא המטפל ימנעו מצבים כאלו.

דלקות עטין

גם במצב תחלואי זה מתקיים תהליך של כאב, בעיקר בדלקות הקליניות האקוטיות והיפר אקוטיות. הרגישות למגע בעטין חולה מלמדת גם על עוצמת הכאב והסבל, שאותו חווה הפרה במהלך מחלה זו. יעד מקצועי באנגליה

רווחת בע"ח מהי ?

כאשר מדובר בנושא זה, יש לקחת בחשבון מגוון של גורמים הקשורים והמשפיעים על רווחת הבקר. רווחת בע"ח הולכת ותופסת מקום מרכזי בעולם המערבי והשפעתה רבה עד מאד על ציבור הצרכנים ומכאן גם על המגדלים. בתוך נושא

זה נכללים: בריאות בע"ח ודרכי הטיפול בהם, תנאי הגידול הפיזיים והחברתיים, הזנה נכונה ומתאימה לצרכים הפיזיולוגיים והיצרניים וכן תקנות וחוקים שמבטיחים התנהלות הנכונה בתהליך הגידול כולו. להלן העקרונות העיקריים אשר עליהם מתבססת רווחת בע"ח:

1. מניעת פחד, כאב וסבל לבע"ח בכל דרך אפשרית.
2. שמירה על מצב גופני תקין בכל שלבי הגידול (מניעת רעב, צמא).
3. מניעת מחלות, פגעים וגורמי עקה, תוך הבטחת טיפול מקצועי מעולה, בפרטים הבריאים והחולים כאחד.
4. תכנון סביבת בע"ח כמקום המתאים לצרכים הפיזיולוגיים והחברתיים שלהם.

מועצת החלב לקחה עליה להוביל ולתמוך במהלך אשר יכלול בתוכו את היצרנים, המחלבות, הרופאים המטפלים, משרד החקלאות והשירותיים הווטרינרים. כל זאת במטרה להסביר, לקדם ולהטמיע את נושא רווחת בע"ח. נושא זה הוא בעל חשיבות רבה ויש להנחילו למגדלים כנוהל עבודה מחייב. קיימת מגמת עלייה במודעות ובחשיבות הנושא בעולם החלב המערבי ומן הראוי, שגם אנחנו נציב את עצמנו בשורה הראשונה של המדינות המובילות

החברה המובילה בעולם בתחום הניקוי והחיסוי

חציסה ארפגוט אט
האוצרים הטובים ביותר
אטיפוז צסטין

JohnsonDiversey
Clean is just the beginning

ג'ונסון דיברסי ישראל בע"מ

א.ת. צפוני יבנה ת.ד. 13260

טל. 08-9323700 פקס. 08-9323750

שרות לקוחות: 08-9323777 פקס. 08-9323770

www.johnsondiversey.com

שמוליק פרידמן

סוּעצת החלב, מאכ"ה

הוא 40 דלקות ל-100 פרות בשנה ואילו בארץ החמרנו זאת ל-30 דלקות ל-100 פרות בשנה. מגדל אשר עובר יעד מקצועי זה, חייב לבדוק את גורמי הסיכון לבריאות העטין אצלו בעדר ולנקוט שורה ארוכה של פעולות מניעה וטיפול, כדי לעמוד בגבולות היעד הנתון. צוות מאל"ה עומד לרשות המגדל במטרה לעמוד ביעדים המקצועיים בכלל ולשפר את תחום רווחת החיה, בעיקר בנושא בריאות העטין בעדר.

בעיות פוריות

אחת הסיבות העיקריות להוצאת פרות היא אי התעברות ובעיות אחרות הקשורות לנושא הפוריות. לא תמיד בעיית הפוריות היא בעיה ראשונית ולפעמים הבעיה היא משנית למחלות מקדימות כמו: קטוזיס, דלקת עטין, צליעות ומחלות מטבוליות אחרות, שהמשיפיעות על יכולת ההתעברות וההישרדות הפרה בעדר. ניתן להסיק מכך, כי תקינות בריאות העדר ובריאות הפרה הפרטנית, חשובים והכרחיים לקבלת תוצאות על פוריות, תקינות והארכת יכולת הפרה לשרוד בעדר.

תנאי מחיה

משיפיעים על כלל הגורמים התורמים כל אחד לפי משקלו לנושא רווחת בע"ח. פרות שנמצאות במתקנים סגורים (אין בארץ) ומהלכות על משטחים קשיחים רב הזמן, יהיו רגישות ופגיעות יותר לצליעות מאשר פרות במרעה. תנאי מחיה, שמאופיינים בצפיפות, ברטיבות, בחוסר אוורור ובתאורה מתאימה, מהווים גורמי סיכון לפריצת מחלות כמו, דלקות עטין, מחלות נשימה ועור, ומכאן פגיעה בבריאות וברווחת בע"ח.

תנובת החלב

השפעת תנובת החלב על רווחת בע"ח נחקרה רבות ואין ספק כי הפרה כיום מייצרת חלב בכמויות גדולות וסף רגישותה רב יותר לתחלואים ומפגעים, כמו דלקות עטין, צליעות ופגיעות בפוריותה. הכרת גורם סיכון זה מחייבת את המגדלים והגורמים המקצועיים לתשומת לב מרבית והקפדה יתרה על תנאי מחיה נאותים, מניעת צפיפות, שמירה על תקינות מכונה החליבה ומניעת רטיבות זוהמה בסביבת החיה.

נדרש לכך פיקוח רפואי הדוק, שיתמקד בעיקר בתחום המניעתי ושמירה על מצב גופני תקין, שכולל אספקת כל הצרכים הקיומיים והיצרניים של הפרה. מילוי כל הדרישות הנ"ל יאפשר גם לפרה היצרנית ובעלת שיאי חלב, לשמור על בריאותה ויצרנותה במהלך חיים ארוך.

איך בודקים את רווחת בע"ח בעדר ?

קיימים מספר מודלים בעולם שסוקרים ומנתחים את

מרחבים ותנאי מחייה לפרות – רפת תל-יוסף

רווחת בע"ח במשקים. יש צורך להיות נוכחים במשק למספר שעות, כולל במהלך החליבה. נושאי הבדיקה הם מגוונים ומתחילים בתצפית על יובש הסככות, העדר צפיפות גבוהה, אוורור נאות, תאורה תקינה ביום ובלילה, מצב ניקיון הפרות, ריפוד, העדר צליעות בעדר, מצב גופני תקין של כלל הגילאים, העדר פגיעות ופצעים בעור ובמפרקים, מצב הטלפיים (גדולים מדי מרמזים על העדר טילוף), הפרדת פרות חולות מהבריאות, העדר הפרשות מהעיניים, מהאף, מהפה, ומאברי המין, וכן העדר שיעולים.

לא תמיד בעיית הפוריות היא בעיה ראשונית ולפעמים הבעיה היא חשנית למחלות מקדימות כמו: קטוזיס, דלקת עטין, צליעות ומחלות מטבוליות אחרות, שהמשפיעות על יכולת ההתעברות וההישרדות הפרה בעדר

טיפוחיו של אלוהים שדואג לקיומם ולריבויים עלי אדמות.

מה עושים ?

קודם כל לומדים את הנושא, מבינים את חשיבותו הרבה והטמעתו המידית במסגרת נהלי העבודה הקבועים. מועצת החלב, בשיתוף המגדלים, תכתוב ותיצור אמנה אשר יכללו בה הדרישות והמחויבויות של המגדל ליישום נהלי העבודה בנושא רווחת בעלי החיים.

בנוסף לכך במסגרת תכנית חלב א"ב (איכות ובטיחות) של מועצת החלב קיים פרק שלם שדן בנושא רווחת בע"ח.

משקים אשר יבקשו להצטרף לתכנית האיכות, יחוייבו לעמוד בדרישות הכלליות ובתוכם גם נושא רווחת בע"ח. עמידה בתנאים ובנהלי עבודה, שנקבעו בתכנית ייזכו את המשקים בתמורה נאותה ויעודדו את האחרים להצטרף אליה.

הגברת המודעות לנושא לכלל המגדלים באמצעות ימי עיון, הדרכה והסברה, יביאו בסופו של דבר לקידום הנושא והבטחת המשך קיומו והצלחתו של ענף החלב בעיני המגדל ובעיני הצרכנים.

בואו נזכור כולנו את הכלל ונתנהג בהתאם:
"רווחת בעלי חיים היא הרווח שלנו" ■

היקום ומאידך מצוי בנפש כל אדם גם רגש הרחמים, מבחינת "יודע צדיק נפש בהמתו" (משלי י"ב י').

בין המצוות שאותם חייב האדם המאמין, ניתן למצוא מצוות רבות שדנות בצער בעלי החיים והחשיבה ההומנית המיוחדת המאפיינת אותם. להלן מספר דוגמאות:

שמירת השבת היא לא רק לאדם אלא גם לבהמות המשק, "יום השביעי שבת לה' אלוהיך לא תעשה כל מלאכה, אתה ושורך וחמורך וכל בהמתך" (דברים ה', י"ד).

איסור בישול גדי בחלב אימו – מעבר לאיסור עירוב בשר וחלב יש המסבירים ומפרשים זאת במניעת האכזריות שבדבר.

"לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו" (דברים כ"ב א') מהווה איסור חריש במשותף של בהמות אשר כוחן אינו שווה.

מצוות **"שילוח הקן"** אשר מטרתה לשלח את האם ולהציל את נפשה, מבחינת אין לשחוט או להרוג את הבנים והאם ביום אחד.

נושא **שחיטת בע"ח** היהודית אשר מוסברת מן ההכרח לאכול מן החי ומכאן שחיטתם תהיה קלה ומהירה, ללא גרימת סבל מיותר וכל זאת מותנה בחדות הסכין.

במקרא המושג חיים כולל את האדם ובעלי החיים כאחד "כל אשר נשמה רוח חיים באפיו" (בראשית ז' כ"ב), ומתוך כך קיים שביב ניצוץ אלוהי גם בחי, ומכאן בעלי החיים הם בני

הבודק מתייחס כאמור למראה הפיסי הכולל של העדר והתנהגותו במהלך הביקור (האם הפרות נפחדות או רגועות? האם רובן מעלות גרה? רובצות או עומדות רב הזמן?). על הבודק להיעזר בנתונים מבסיס המידע של המשק שכוללים רישום פרות חולות, טיפולים, תמותה חריגה, בעיות הקשורות להזנה, רישום מצב גופני, בעיית פוריות ובעיות הקשורות לבריאות העטין ואיכות החלב. יש לבדוק האם קיימים פרוטוקולי עבודה כתובים לנושאים כמו: שגרת חליבה, תחזוקה, חיסונים, טיפולים והאם הם מבוצעים ככתוב בהם. בסוף הביקור נערך סיכום ושיקול הנקודות החיוביות ובמיוחד אלו החייבות תיקון והתייחסות. המגדל חייב, תוך פרק זמן נתון, להתייחס להערות, לתקן את הדרוש, ולעמוד בדרישות המחייבות בנושא זה. מן הראוי, שגם הרופא המטפל יהיה מעורב, באופן פעיל, בביצוע המדיניות הכוללת בנושא רווחת בע"ח ובמיוחד יתייחס ויפעל בכל הנושאים המניעתיים והטיפוליים, אשר בתחום אחריותו המקצועית.

היחס לבע"ח במקרא ובמקורות חז"ל

שאלת היחס לבע"ח היא בעייתית אצל האדם המאמין. מצד אחד הורשה האדם למשול בכל